Asiantuntijalausunto

Pyörämatkailukeskuksen ylläpitäminen ja kehittäminen vaakalaudalla

> Suomen pyörämatkailun koordinointi on uhattuna rahoituksen puutteen vuoksi. Pyörämatkailukeskus tarvitsee 350 000 euroa rahoitusta vuosille 2025-2026 jatkaakseen toimintaansa. Pyörämatkailukeskus koordinoi yli 600 yrityksen verkostoa ja edistää Suomen pyörämatkailualaa. Ilman rahoitusta toiminta päättyy 31.12.2024. Rahoituksen päättymisellä olisi merkittäviä negatiivisia vaikutuksia matkailuelinkeinoon ja yrityksiin. Se johtaisi koordinoinnin puutteeseen, alan kehityksen pysähtymiseen ja yhtenäisen viestinnän loppumiseen.

Pyörämatkailukeskus on vuodesta 2020 alkaen vastannut pyörämatkailun kehittämisestä Suomessa. Keskus on aktiivisesti tukenut matkailuorganisaatioita ja hankkeita järjestämällä vuosittain yli 200 tapaamista sekä osallistumalla useiden hankkeiden ohjausryhmiin. Lisäksi keskus on kehittänyt Welcome Cyclist -tunnuksen pyöräily-ystävällisille yrityksille, ja tällä hetkellä tunnuksen on saanut yli 600 yritystä eri puolilla Suomea. Pyörämatkailukeskus on myös kerännyt tietoa pyörämatkailusta vuosittaisilla kyselyillä, jotka kohdistuvat niin pyörämatkailijoihin kuin Welcome Cyclist -yrityksiin.

Bikeland-palvelu kokoaa Suomen pyörämatkailureitit yhteen. Pyörämatkailukeskus toimii lisäksi Suomen virallisena EuroVelo-reittien koordinaatiokeskuksena ja on aktiivisesti mukana kansainvälisessä yhteistyössä.

Pyörämatkailun kehitystarpeet vuosille 2025–2026:

1. **Welcome Cyclist -ohjelman laajentaminen:** Tavoitteena on kasvattaa Welcome Cyclist -yritysten verkostoa. Tunnuksen saaneiden yritysten määrä on jo yli kaksinkertaistunut vuodessa, ja tällä hetkellä mukana on yli 600 yritystä. Tunnuksen avulla edistetään pyöräily-ystävällisen kulttuurin kehittymistä eri alueilla, lisätään yritysten tietämystä pyörämatkailusta ja tuetaan heidän liiketoimintansa kasvua. Pyörämatkailu kohdistuu usein harvaan asutuille alueille ja tarjoaa näin merkittävää tukea paikallisille yrittäjille.

2. **Pyörämatkailun asiantuntijuuden vahvistaminen:** Tavoitteena on kehittää Suomea kansainvälisenä pyörämatkailumaana. Tämä vaatii alueelliset rajat ylittävää yhteistyötä, jota Pyörämatkailukeskus on koordinoinut vuodesta 2020 lähtien. Seuraavana askeleena on luoda valtakunnallisia standardeja ja malleja alueellisen kehitystyön tueksi. Bikeland-brändin vahvistaminen on myös keskeistä, jotta sekä kotimaiset että ulkomaiset pyörämatkailijat löytävät helposti tarvittavat palvelut.

Lisäksi pyörämatkailun erityisosaamista tulee kasvattaa valtakunnallisella valmennuksella. Tällä hetkellä osaaminen on hyvin henkilösidonnaista, ja lisäämällä resursseja koordinaatioon osaamista voidaan jakaa systemaattisemmin. Pyörämatkailun taloudellisten vaikutusten selvittämiseksi tarvitaan kattavampaa tiedonkeruuta ja analysointia. Yhteisen tiedonjakamisen alustan kehittäminen on myös tärkeää, jotta osaaminen ja tieto liikkuvat sujuvammin ja tehokkaammin.

3. **Rahoituksen koordinointi:** Pyörämatkailun kehittämiseen on käytetty viime vuosina yli 45 miljoonaa euroa eri rahoituslähteistä. Jatkossa pyörämatkailun rahoituksen valtakunnallista koordinointia tulee tehostaa, jotta alueiden kehitystyö olisi yhtenäisempää ja päällekkäistä toimintaa vältettäisiin. Pyörämatkailukeskuksen roolia valtakunnallisena koordinoijana tulee vahvistaa, ja keskus voi myös tukea rahoittajia tarjoamalla kokonaiskuvan pyörämatkailun kehityksen tilanteesta ja tarpeista.

Ehdotus myönnettävästä rahoituksesta: 350 000 euroa. Rahoitus myönnetään Traficomin kautta Pyöräliitolle ja Pyöräilykuntien verkostolle.

Kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman rahoitus on turvattava

Liikkumattomuus on noussut yhdeksi vakavimmista yhteiskunnallisista ongelmistamme. Fossiilittoman liikenteen tiekartta edellyttää 30 miljoonan euron vuosirahoitusta kävelyn ja pyöräilyn investointeihin. Vuoden 2025 budjettiesityksessä ohjelman rahoitus lähes lakkautetaan, mikä heikentäisi kuntien kykyä toteuttaa aktiivisen liikkumisen investointeja. Traficomin vuodesta 2018 ohjaama ohjelma on ollut menestys:

- Kunnat ovat sitoutuneet maksamaan vähintään 50 % investointien kustannuksista.
- Rahoitusta myönnetään vain parhaille, kustannustehokkaille hankkeille.
- Investoinnit maksavat itsensä takaisin terveyshyötyinä ja säästettyinä terveydenhuoltokuluina.

Kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman rahoituksen leikkaaminen on lyhytnäköistä säästämistä, joka tulee pidemmällä aikavälillä kalliimmaksi. Kyse ei ole pelkästään pyöräteistä, vaan investoinnista kansanterveyteen ja väestön toimintakyvyn ylläpitoon. On välttämätöntä palauttaa investointiohjelman rahoitus 30 miljoonan euron vuositasolle.

Kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman valtionavustuksia on myönnetty vuosina 2018 - 2024 yhteensä 279 hankkeelle 94 kuntaan ympäri Suomen. Vuonna 2024 avustusta myönnettiin 31 hankkeelle yhteensä noin 5,2 miljoonaa euroa. Vuonna 2025 investointiohjelma uhkaa käytännössä menettää merkityksensä rahoituksen supistuessa ehdotetulle olemattomalle tasolle. Kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman rahoituksen tilapäinen lakkauttaminen heikentää merkittävästi kuntien kykyä toteuttaa kävelyn ja pyöräilyn investointeja. Fossiilittoman liikenteen tiekartan mukaan valtio ohjaa kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelmaan rahoitusta 30 miljoonaa euroa/vuosi.

Vuodesta 2018 toiminut Traficomin ohjaama kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelma on ollut esimerkillinen. Valtio on tarjonnut kunnille porkkanan: saadakseen tukea kunta sitoutuu maksamaan vähintään puolet kustannuksista. Tällä vipuvaikutuksella on onnistuneesti sitoutettu kuntia investoimaan itse merkittävästi aiempaa enemmän kävelyn ja pyöräilyn infrastruktuurin laadulliseen parantamiseen. Lisäksi rahoitusta on myönnetty vain parhaille, kustannustehokkaille hankkeille. Traficom on valvonut hankkeita tarkasti. Vain tiukimman seulan läpäisseet hankkeet ovat saaneet rahoitusta. Muille on jäänyt paranneltavaa seuraavaa kierrosta varten.

Pyöräilyn ja kävelyn edistäminen hyödyttää kaikkia ikäryhmiä. Lapsista ikäihmisiin, pyöräily ja kävely ovat tärkeitä arjessa ja vapaa-ajalla. Infran laatutason parantaminen tekee näistä kulkutavoista sujuvampia ja

turvallisempia kaikille suomalaisille. Pyöräily myös näkyy ja kasvaa Suomessa: työsuhdepyörien suosio, sähköpyörät ja lisääntyvä käyttö koulu- ja työmatkoilla ovat tästä todisteena.

Myös valtion on osallistuttava kävelyn ja pyöräilyn väyläinvestointeihin. Kävely ja pyöräily ovat Suomen suosituimmat liikuntamuodot. Jotta tilanne pysyisi edes nykyisellään, tarvitaan parempilaatuisia yhteyksiä käyttää pyörää liikenteessä ja parannettava jalankulkijoille tarkoitettuja jalkakäytäviä erottamalla pyöräliikenne vilkkaimmissa paikoissa kokonaan niin jalankulkijoista kuin autoista. Tärkeimmät syyt olla valitsematta pyöräilyä kulkutavaksi liittyvät turvallisuuteen ja infran laatuun.

Jotta Suomi voisi saavuttaa Fossiilittoman liikenteen tiekartan mukaiset tavoitteet ja edistää kestävää liikkumista kaikissa kunnissa, on välttämätöntä palauttaa kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman rahoitus suunnitelmallisesti vähintään 30 miljoonan euron vuositasolle. Tämä summa varmistaa, että kunnilla on riittävä rahoitus kehittää ja ylläpitää kävelyn ja pyöräilyn infrastruktuuria, mikä edelleen edistää kansanterveyttä, vähentää liikenteen päästöjä ja tukee kestävän liikkumisen kasvua koko Suomessa.

Syksyn 2024 mittaan valtakunnallisen Liikenne 12 -liikennejärjestelmäsuunnitelman päivityksen myötä nähdään, mitä kirjaus kävelyn ja pyöräilyn edistämisohjelman päivittämisestä oikeasti tarkoittaa. Kun valtakunnallinen ohjelma nyt päivitetään osana Liikenne 12-työtä, pyöräliikenne tulee nivoa osaksi liikennejärjestelmäsuunnittelua ja siihen tulee osoittaa Fossiilittoman liikenteen tiekartan mukaisesti rahoitusta 30 miljoonaa euroa/vuosi.

Vaikka taloudelliset resurssit ovat tilapäisesti vähentyneet, pyöräilyn arvostus ja asiantuntijaverkosto ovat laajentuneet. Pyöräilyn edistäminen on viime vuosina vakiintunut suurista kaupungeista keskikokoisiin ja pieniin kuntiin. Paikalliset pyöräilyn edistämisohjelmat ovat yleistyneet merkittävästi – kehitys, jota valtakunnallinen edistämisohjelma on tukenut.

Pyöräilyn hyödyistä yksilölle, yhteisöille, yhteiskunnalle ja koko planeetalle vallitsee laaja yhteisymmärrys. Ilmapiiri pyöräilyn edistämiselle on edelleen leikkauksista huolimatta otollinen. Vaikka rahoitus on hetkellisesti heikentynyt, yhteinen tavoite pysyy: lisätään pyöräilyn osuutta, parannetaan matkaketjuja ja kehitetään kestävän liikkumisen infraa koko maassa.

Näillä perusteilla Pyöräliitto esittää, että kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman rahoitus palautetaan suunnitelmallisesti vähintään 30 miljoonan euron vuositasolle. Tämä on välttämätöntä, jotta kunnilla on riittävät resurssit kehittää ja ylläpitää kestävää liikkumisinfrastruktuuria, mikä edistää kansanterveyttä, vähentää liikenteen päästöjä ja tukee kestävää kasvua koko Suomessa.